

V. Zkouška canisterapeutického psa

Smyslem této zkoušky je zejm. prověření vrozených povahových vlastností psa, pevnosti jeho nervů, ukázněnosti a ovladatelnosti psa, i prověření psovoda pro praktický výkon canisterapie. Pes, který úspěšně absolvuje tuto zkoušku tak prokáže, že má vlohy být nápomocen při terapii, rehabilitaci, výukových programech či rozvíjení jemné i hrubé motoriky.

Pes musí být velice přátelský, mít potěšení z kontaktu s lidmi, vyrovnaný, důvěřivý, ovladatelný, trpělivý. Nepřípustný je i sebemenší náznak agresivity, nervozity, bázlivosti či nedůvěřivosti psa. Jakýkoliv náznak agresivity psa je důvodem k okamžitému odvolání psa ze zkoušky. Účelem zkoušky je navodit co nejrealnější podmínky. Celá zkouška musí probíhat ve spolupráci se zdravotnickým zařízením, stacionářem apod. zařízeními za přítomnosti odborníků z řad terapeutů, lékařů ad. odborníků a uživatelů služeb těchto zařízení. Protože canisterapeutický tým tvoří psovod a jeho pes, musí být na zkoušce posuzováno i chování, vystupování a komunikační schopnosti psovoda, které musí posoudit odborník (psycholog, psychiatr apod. specialista s odborným vzděláním). Během celé zkoušky musí být kladen nejvyšší důraz na bezpečnost všech přítomných, zejm. dětí a osob s postižením. Po celou dobu zkoušky se musí pomocníci vůči psu chovat ohleduplně a laskavě, v rámci navázání dobrého kontaktu mezi psem a pomocníky ho mohou pomocníci ve speciální části zkoušky a po schválení rozhodčím, odměňovat pomocí pamlsků.

Psovod musí dosáhnout v den konání zkoušky věku nejméně 18 let, pes musí dosáhnout v den zkoušky minimálně věk 18 měsíců. Je nepřípustné, aby na zkoušky nastoupil jiný psovod, než který bude v praxi canisterapii provádět.

Poslušnost

Název cviku	Povel	Bodové hodnocení
1. Přivolání psa ke mně nebo k noze za ztížených podmínek	Z/P	20
2. Ovladatelnost psa na vodítku za pohybu	Z/P	10
3. Ovladatelnost psa na vodítku za klidu - na místě	Z/P	10
4. Polohy psa za klidu – sedni, lehni, vstaň před nebo vedle psovoda	Z/P	10
5. Průchod skupinou osob	Z/P	10
6. Aport – předmět psovoda	Z/P	10
7. Chování psa krátkodobě uvázaného a ponechaného o samotě		10
8. Ponechání psa na místě - dlouhodobé odložení	Z/P	10
9. Klid psa vůči nárazovým zvukům	Z/P	10
Celkem bodů – max. / min.		100 / 70

Speciální cviky

1. Prohlídka psa (jako u veterináře) – cílem cviku je prověřit, že se psem může manipulovat i cizí osoba. Pomocník osloví majitele i psa, převezme vodítko, vezme psa do náruče (u velkých plemen je možno použít dva pomocníky), postaví ho na stůl s neklouzavým povrchem, max. do výšky cca 1,20 metru, další pomocník/pomocníci provádějí prohlídku zubů, uší, ohonu, otření tlapek apod. Při prohlídce pomocníci na psa klidně promlouvají, hladí ho a mohou mu podat i pamlsěk. Poté psa sundají ze stolu a předají zpět majiteli. Celý tento cvik probíhá za přítomnosti psovoda, který je od psa vzdálen cca 2 – 3 metry. Psovod smí psa povzbudit pouze hlasem. K nesplnění cviku dochází, pakliže pes projeví silnou bázlivost, nenechá se prohlédnout, projeví náznak agresivity.

2. Reakce psa na rušivé vlivy a nečekané podněty – smyslem cviku je prověření pevnosti nervů psa. Cvik se provádí pouze v přítomnosti psovoda. Rušivými vlivy a nečekanými podněty se rozumí padající předměty (klíče, plechovka, berle, hůl, apod.), cyklisté, gestikulující lidé, křičící děti, dětské hračky, apod. Hodnotí se po celou dobu zkoušky, provádí se v exteriéru i interiéru, s tím, že minimálně jedno provedení je v interiéru a minimálně jedno provedení probíhá v exteriéru. Pes by se měl chovat adekvátně k síle každého rušivého vlivu či nečekaného podnětu, tzn., že mírné uleknutí a následné uklidnění se nehodnotí jako chyba. Interiér - psovod psa odloží vleže nebo vsedě na vzdálenost cca 2m, odepne vodítko a stojí čelem ke psu a diskutuje s rozhodčím či další osobou. Po cca 10ti vteřinách prochází ve vzdálenosti 1m od psa pomocník, kterému při míjení psa upadne větší svazek klíčů, plechovka s kamínky apod. Psovod nesmí psa ovlivňovat. Pro splnění cviku není rozhodující, zda pes setrvá v poloze, ale jeho reakce na podnět. Exteriér – přezkoušení se provádí v rámci dlouhodobého odložení. Psovod psa odloží a odchází na určené místo. Po cca 1 až 2 minutách prochází kolem psa pomocník, který odhodí předmět směrem k odloženému psu ve vzdálenosti ne bližší, než 2 metry od psa. Rušivým předmětem se rozumí např. plechovka s kamínky, klíče apod. Pes musí zůstat odložen a nesmí si rušivého podnětu nijak všimnout. Bázlivá či nezvladatelná reakce psa znamená nesplnění cviku a ukončení zkoušky.
3. Aportování jiné osobě za asistence psovoda - smyslem cviku je ochota ke spolupráci, komunikaci a hře psa s cizími lidmi. Jako aport se může použít jakákoliv hračka psa, součást výstroje psa či osobní předmět psovoda nebo pomocníka (výběr předmětu pro aportování je ponechán na vůli psovoda). Psovod se psem na vodítku přichází k pomocníkovi, pes má možnost se krátce s pomocníkem seznámit – promluvení na psa, pohlazení. Je na zvážení psovoda, zda bude mít psa na vodítku či bez vodítka. Psovod může podat aportovací předmět pomocníkovi nebo ho odhodit sám na vzdálenost min. tří kroků, příp. může aportovací předmět podat psu do tlamy (poté ho pes sám podává pomocníkovi – psovod může psa při podávání pomocníkovi nasměrovat i rukou). Pes vybíhá ihned pro aport, psovod i pomocník mohou psa povzbuzovat, psovod může psovi k podání aportu pomocníkovi pomoci i přidržením psa za obojek, ukázáním rukou a nasměrováním psa k pomocníkovi. Nehodnotí se zde aport jako takový – zda pes překusuje, hraje si s ním, atp., ale zájem psa o komunikaci a ochotu spolupráce s pomocníkem. Pes nesmí překusovat aport ale tak, že je to nebezpečné pro pomocníka, na povel pomocníka či psovoda musí předmět ihned a ochotně pustit (nesmí škubat hlavou nebo za předmět příliš tahat). Nesplnění cviku je nezáměr psa o aport či komunikaci, rázné nucení psa ze strany psovoda, silné překusování.
4. Vyrovnanost vzruchu a útlumu psa – smyslem cviku je prokázání, že pes má vyrovnaný vzruch a útlum. Tento cvik navazuje na cvik č. 3 - "Aportování jiné osobě za asistence psovoda" (v případě, že pes neaportuje, určí rozhodčí jiný vhodný způsob přezkoušení vzruchu a útlumu psa). Pes se musí po ukončení hry a odebrání aportu (hračky) sám, příp. na jeden klidný zvukový nebo posunkový povel psovoda ihned zklidnit. Zklidňující povel musí být vysloven v klidu, psovod nesmí na psa křičet, pokud je pes na vodítku, psa nesmí pro zklidnění vodítkem jakkoli ovlivňovat. Pes nesmí po ukončení aportu (hry) na pomocníka ani psovoda skákat, štěkat ani obtěžovat. Nepuštění aportu ani na třetí povel, úporné dožadování se pokračování hry, razantní skákání na pomocníka nebo psovoda a naprostá neschopnost psa se uklidnit, jsou důvody pro nesplnění zkoušky.
5. Ponechání psa v místnosti s cizími osobami – cílem cviku je prověřit, zda pes je schopen samostatné komunikace a spolupráce s dalšími lidmi. Psovod přivádí psa na vodítku ke dveřím místnosti, kde předá psa pomocníkovi, který psa odvede do místnosti a zavře dveře. V místnosti se nachází rozhodčí a max. čtyři další pomocníci, kteří na psa klidně promlouvají, hladí ho, jeden z nich psa pevně obejmě a drží cca 5 vteřin. Jeden z pomocníků dá psu povel ležni či sedni – pes by měl být ochoten povelu uposlechnout nebo se nechat lehce mechanicky do dané polohy ovlivnit. Pomocníci se musí ke psu chovat šetrně a vlídně, jakékoliv násilí je nepřipustné. Nesplnění cviku je nemožnost psa udržet v místnosti – pes chce utéct, škrábe na dveře, není schopen navázat kontakt.
6. Omezení pohybu – provádí se během cviku 1. a 5. Nesplnění cviku – přílišná bázlivost, pes ze sevření panicky utíká.

7. Podávání pamlsku a potravy psovi – cílem cviku je, aby pes prokázal opatrnost při odebírání pamlsku z rukou pomocníků. Pomocník – může být i dítě, tělesně či duševně handicapovaný člověk, podá psovi pamlssek. Psovod může pomocníkovi dát vlastní pamlsky pro případ, že pes je vybíravý. Při provádění cviku je pes na vodítku. Nesplnění cviku je hrubé, nešetrné odebírání pamlsku. Hrubé skočení po pamlsku, které přímo ohrožuje bezpečnost pomocníka je důvodem pro diskvalifikaci ze zkoušky.
8. Chování psa mezi hrajícími si dětmi – smyslem cviku je prověřit psa ve vztahu k dětem. Psovod se psem na vodítku přichází ke skupince dvou až šesti dětí a min. jedné dospělé osoby, seznámí skupinku se svým psem a zapojuje se se psem do dění ve skupině. Po zařazení psa do skupiny může psovod odepnout vodítko – je ponecháno na jeho vůli. Děti se chovají přirozeně, hlasitě se smějí a povídají si, hrají si s různými hračkami, na psa hovoří, hladí ho, zapojují psa do své hry, psu sundávají a nasazují obojek, manipulují s vodítkem apod. Psovod psa položí a děti ho překračují, u velkých plemen nechá také psa stát a děti ho podlézají apod. Hodnotí se také komunikační schopnosti psovoda. Nesplnění cviku je bázlivost psa vůči projevu dětí, neochota setrvat mezi dětmi, naprostá neschopnost psovoda komunikovat se skupinou dětí.
9. Chování psa vůči ležící osobě – smyslem cviku je navázání kontaktu s nemohoucí - ležící osobou – na lůžku, na zemi. Psovod se psem na vodítku přichází k ležící osobě. Psovod první musí navázat kontakt s ležící osobou, ujistit se, zdali se ležící osoba psa bojí, či se na psa těší a šetrným způsobem zprostředkovat kontakt mezi psem a ležící osobou. Ležící pomocník může psa hladit, objímat, odměňovat pamlskem, zatahat za chlupy či končetiny, poplácat, položit mu ruku na oči, uši, nos, sahat mu na nohy a do tlamy – to vše musí provádět s citem vůči psovi, ale s důrazem na praktickou upotřebitelnost psa. Nesplnění cviku je bázlivost psa vůči ležící osobě, neopatrné chování psa, neschopnost psovoda komunikovat s nemohoucí osobou.
10. Polohování - cílem cviku je prověřit schopnost psa být nápomocen při rehabilitačních a fyzioterapeutických praktikách. Úlohou psa zde je, aby vlastním tělem a tělesnou teplotou napomáhal při prokrvení a prohřátí např. postižených končetin. Polohování je zaujetí požadované polohy psa a setrvání v této poloze po určitou dobu, na určeném místě s tím, že dochází k těsnému kontaktu mezi tělem psa a polohované osoby – pomocníka. Osobu – pomocníka lze obložit i více psy najednou. U středních a velkých plemen si pomocník na psa pokládá také končetiny. U malých plemen se přezkoušuje pouze polohování vedle těla pomocníka a pes se pokládá na pomocníka. Při přezkoušení lze mít psa na vodítku, psovod může psa ovlivňovat povely. Doba přezkoušení je minimálně deset minut. Nesplnění cviku je neochota psa setrvat v dané poloze, násilné nucení psa psovodem k setrvání.
11. Kontakt psa s tělesně postiženými – vozíčkáři, osoba s berlemi, nevidomý se slepeckou holí, osoba s chodítkem apod. Smyslem cviku je prověřit schopnost psa komunikovat s osobami odkázanými na pomůcky, které jsou pro psa neobvyklé. Přezkoušení lze provádět v exteriéru i interiéru. Psovod prochází určeným prostorem a proti němu přijíždí pomocník na vozíčku, příp. také přichází osoba o berlích či s „chodítkem“. Psovod se s pomocníkem/pomocníky zastaví, naváže s nimi komunikaci, pomocník/pomocníci si psa hladí, objímají ho, pomocníkovi s berlemi může upadnout berle těsně vedle psa, malá plemena se podají pomocníkovi na vozíčku do klína. Po chvíli psovod se psem pomocníka doprovodí, např. ke dveřím, pomůže pomocníkovi v manipulaci s kompenzační pomůckou. Poté se rozloučí a psovod se psem odchází. Nesplnění cviku je bázlivost psa vůči pomůckám či pomocníkům, výrazné překážení při manipulaci.
12. Kontakt psa s osobou/osobami s mentálním postižením nebo psychickým onemocněním. Smyslem tohoto cviku je přezkoušení reakcí psa na osoby s psychickým onemocněním. Tento cvik je jedním ze stěžejních bodů této zkoušky, protože reakce psa na setkání s takto narušenou osobou mohou být nečekané a neadekvátní, a to jak ze strany psa, tak člověka. Není přípustné, aby na zkoušce bylo psychické onemocnění jakkoli simulováno, protože i sebelepší simulace („herecký výkon“) ze strany pomocníka, nemůže nikdy nahradit skutečné chování psychicky nemocné osoby a bezprostřední reakce psa a není přípustné, aby se pes poprvé setkal s psychicky nemocnou osobou až při praktickém provádění canisterapie. Proto je při přezkoušování psa nutná přítomnost alespoň jedné osoby s psychickým onemocněním, se kterou musí být vždy doprovod v podobě odborného dohledu (lékař, odborný pověřený pracovník). Psovod přichází se psem na

vodítku. Psovod první musí navázat kontakt s nemocnými, ujistit se, zdali se psa bojí, či se na psa těší a šetrným způsobem zprostředkovat kontakt mezi psem a nemocnými. Nemocní si psa mohou hladit, objímat, malá plemena si vzít na klín, vodit psa na vodítku, manipulovat s obojkem či vodítkem, po odsouhlasení rozhodčím mohou psa odměňovat pamlsky, hračkou apod., to vše za pomoci a účasti psovoda. Neschopnost navázání kontaktu, a to jak ze strany psa, tak ze strany psovoda znamená nesplnění cviku. Bázlivá reakce či silná nejistota a nedůvěra psa vůči nemocným znamená nesplnění zkoušky.

13. Chování psa, vystupování psovoda a celkový dojem – hodnotí se v průběhu celé zkoušky a může ovlivnit zadání či nezadání zkoušky. Canisterapeutický tým tvoří nejen pes s vyrovnanou povahou a velmi dobře zvládnutou poslušností, ale také jeho psovod, který musí být rovněž vyrovnaný, komunikativní, mít příjemné vystupování a vzhledem k významu zkoušky být také slušně a vhodně oblečen.

Hodnocení speciálních cviků canisterapeutické zkoušky

Pro všechny cviky - disciplíny platí hodnocení – "prospěl výborně" – "prospěl" – "prospěl s výhradou" – "neprospěl"

Hodnocení „prospěl výborně“ se zadá psovodovi a psu, kteří požadovanou disciplínou prošli v souhře, bez ovlivňování psa pomocnými povely, působí nenásilným, příjemným dojmem s velmi dobrými komunikačními schopnostmi

Hodnocení „prospěl“ se zadá dvojici, která má drobné nedostatky v ovladatelnosti psa, komunikaci apod.

Hodnocení „prospěl s výhradou“ se zadá psovodovi a psu, kteří mají ve své činnosti nedostatky, které však nejsou vylučující vadou (neschopnost psa pracovat samostatně, pes neaportuje cizí osobě, nevhodnost psa pro provádění „polohování“, horší komunikace psovoda, pouze uspokojivá poslušnost apod.). Tuto výhradu rozhodčí písemně poznamená do Protokolu o vykonané zkoušce. Při zadání 5x "prospěl s výhradou" je celkové hodnocení "neprospěl".

Hodnocení "neprospěl" může být, pro úspěšné splnění zkoušky, zadáno pouze v disciplínách: aportování jiné osobě za asistence psovoda, ponechání psa v místnosti s cizími osobami a polohování. U všech ostatních disciplín zadání známky "neprospěl" znamená nesplnění zkoušky.

Důvodem pro okamžitou diskvalifikaci ze zkoušky je jakákoli agresivita psa, bázlivost psa, apatický projev psa, silné lovecké chování psa, nechuť psa ke spolupráci a nekomunikativnost psa, nepřijatelné chování psa nebo psovoda v kterékoli části zkoušky.

Výsledné hodnocení se zadá dle převažujících známek jednotlivých disciplín a celkového dojmu dvojice.